

Evaluatie van het burgerwetenschapscommunicatieprogramma “amai!”

Managementsamenvatting – 11 juli 2025

In opdracht van Vlaamse overheid – Departement WEWIS

Deze studie wordt uitgevoerd door

Kristof Mertens

Kris Boschmans

IDEA Consult

Jozef II-straat 40 B1

1000 Brussel

T +32 (0)2 282 17 10

www.ideaconsult.be

IDEA Consult is member of IDEA Group

Inhoudsopgave

1. Managementsamenvatting	3
1.1 Het amai!-programma	3
1.2 Opzet van de evaluatie van het amai!-programma	4
1.3 Conclusies van de evaluatie	6
1.4 SWOT	9
1.5 Aanbevelingen	12
1.5.1 Gezamenlijke aanbeveling (zowel voor het amai!-programma als de Vlaamse overheid)	12
1.5.2 Aanbevelingen voor het amai!-programma	12
1.5.3 Aanbevelingen voor de Vlaamse overheid	14

1. Managementsamenvatting

1.1 Het amai!-programma

Artificiële Intelligentie (AI) is niet meer weg te denken uit de huidige maatschappij.

Ook de Vlaamse overheid erkent het belang van AI en moedigt de wijdverspreide toepassing ervan aan in het bedrijfsleven en in de hele samenleving. Na overleg met economische en maatschappelijke actoren lanceerde de Vlaamse Regering in 2019 het **Vlaams Beleidsplan AI 2019-2023**¹. Dit beleidsplan focust op drie luiken:

- 1) strategisch basisonderzoek naar AI;
- 2) de implementatie van AI-toepassingen in bedrijven;
- 3) flankerende maatregelen voor bewustmaking, opleiding en ethische begeleiding met een focus op het betrekken van burgers en bedrijven.

Binnen dit flankerend luik van het beleidsplan, gericht op outreach, zijn verschillende initiatieven ontstaan. Een van deze initiatieven was de lancering van het **burgerwetenschapscommunicatie-programma amai!** (in wat volgt kortweg amai!-programma). Dit amai!-programma wordt begeleid door (de onderzoeksgroep imec-SMIT, VUB² onder de noemer van) het Kenniscentrum Data & Maatschappij (hierna KDM) en Scivil, het Vlaamse kenniscentrum voor burgerwetenschap (dat onderdeel uitmaakt van RVO-Society)³.

Het amai!-programma heeft als doel om burgers via outreach wegwijs te maken in de basisbeginselen van AI, alsook om hen te betrekken bij het opstellen van en onderzoek naar onderzoeksvragen rond AI door AI-experten, domeinorganisaties en burgers samen te brengen rond vier thema's (werk, klimaat & milieu, mobiliteit en gezondheid). Via een competitieve oproep worden voor deze thema's slimme AI-oplossingen ontwikkeld op basis van een maatschappelijk relevante vraag. Het amai!-programma wil vooral inspireren, adviseren en activeren rond AI in het dagelijkse leven en zo bijdragen aan de maatschappelijke bewustwording en innovatie inzake AI.

Hoewel voor het amai!-programma initieel een looptijd van 14 maanden was voorzien, keurde de Vlaamse Regering op 10 december 2021 een vervolgtraject goed. Concreet werd een subsidie van € 500.000 voorzien voor de begeleiding van het amai!-programma, aangevuld met subsidies per ministerieel besluit voor (de uitvoering van) de geselecteerde projecten en de werkingskosten. In 2022, 2023 en 2024 besliste de Vlaamse Regering eveneens om het amai!-programma verder te financieren. De eerste editie van het amai!-programma vond aldus plaats in 2021, en is in 2025 aan zijn vijfde editie toe.

¹ Vlaams Beleidsplan AI van 22 maart 2019. Zie <https://www.flandersai.be/nl/beleidsplan-artificiele-intelligentie> en https://www.flandersai.be/sites/default/files/2024-06/quaternota_aan_de_vlaamse_regering_-_vlaams_beleidsplan_artificiele_intelligentie.pdf.

² <https://smit.research.vub.be/>.

³ Scivil is het Vlaamse kenniscentrum voor burgerwetenschap (citizen science) dat onderzoekers, organisaties en burgers ondersteunt bij het opzetten en uitvoeren van participatief wetenschappelijk onderzoek. Het maakt deel uit van RVO-Society, een vzw die inzet op de maatschappelijke valorisatie van onderzoek via wetenschapscommunicatie en educatie. Tot deze koepel behoren ook Brightlab, het expertisecentrum voor STEM-onderwijs in Vlaanderen, dat educatief materiaal ontwikkelt en leerkrachten ondersteunt, onder meer rond digitale en technologische thema's zoals AI. Zie ook <https://www.scivil.be/>.

1.2 Opzet van de evaluatie van het amai!-programma

In de jaarlijkse subsidiebesluiten van het amai!-programma is geen evaluatie van het programma voorzien. Naar aanleiding van de in de eerste helft van 2025 geplande evaluatie van KDM⁴ werd beslist om ook een evaluatie van het amai!-programma uit te voeren.

Het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWIS) van de Vlaamse overheid heeft via een aanbestedingsprocedure aan IDEA Consult de opdracht gegeven om de evaluatie van het amai!-programma uit te voeren. Deze evaluatie werd begeleid door een stuurgroep, samengesteld en voorgezeten door het Departement WEWIS. De rol van de stuurgroep was zowel het bewaken van de kwaliteit en de voortgang van de evaluatie, evenals erop toe te zien dat de uitvoering van de opdracht resulteert in concrete aanbevelingen die toepasbaar zijn voor de Vlaamse overheid en voor het amai!-programma. Gedurende de evaluatie heeft IDEA Consult verschillende keren de aanpak en de voortgang besproken met de stuurgroep en heeft de stuurgroep zowel commentaar geleverd op de ontwerprapportage als deze tussentijds gevalideerd. Conform de evaluatiepraktijk die het Departement WEWIS hanteert, hebben vertegenwoordigers van het amai!-programma ook de mogelijkheid gekregen om het ontwerp van het eindrapport na te kijken met het oog op de verbetering van materiële fouten. In het eindrapport zijn de vastgestelde materiële fouten gecorrigeerd.

De uitvoering van deze opdracht heeft geleid tot een eindrapport met een reeks aanbevelingen om zowel de samenwerking tussen de Vlaamse overheid en het amai!-programma te optimaliseren, als met betrekking tot de rol en positie van het amai!-programma in de opeenvolgende beleidskaders (systeemdimensie). Daarnaast is de evaluatie ook ingegaan op mogelijke verbeterpunten in de interne werking en organisatie van het amai!-programma zelf. De evaluatie van het amai!-programma heeft plaatsgevonden in de periode januari-juni 2025.

De evaluatie van het amai!-programma bestaat uit een ex-postluik (2020-2025) en een ex-anteluik (2026-2030). Hoewel beide delen belangrijk zijn, ligt de nadruk op het ex-anteluik, aangezien het doel is om lessen te trekken voor de toekomst. Het ex-postluik werd uitgevoerd op een hoog aggregatieniveau. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste onderwerpen in de evaluatie van het amai!-programma, uitgesplitst volgens het ex-post- en ex-anteluik.

⁴ Artikel 63/13/7 van het W&I-decreet stelt dat “de Vlaamse Regering erover moet waken dat de activiteiten van KDM worden geëvalueerd voor het verstrijken van het (lopende) convenant, aan de hand van de strategische en operationele doelstellingen die vastgelegd zijn in het convenant. De voorwaarden voor een nieuw convenant worden onder meer bepaald door de resultaten van deze evaluatie (van KDM).”

Systeemblik als horizontale dimensie doorheen de evaluatie

Inpassing in en bijdrage tot de doelstellingenkaders op de verschillende beleidsniveaus, waaronder: Vlaamse W&I-systeem en bijbehorend beleid en regelgeving (waaronder het (vorige en het huidige) Vlaams Beleidsplan AI, het Vlaams Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030), het Vlaamse beleid (met name het huidige beleid, Visie 2050, Vizier 2030 en de STEM-agenda 2030) en EU-beleids(initiatieven) inzake digitale strategieën zoals het Coordinated Plan on AI en de AI Act, in het bredere kader van “Europe Fit for the Digital Age,” het Digital Decade Policy Programme en de “Pact for the Future” van de Verenigde Naties.

Ex-postdimensie (2020-2025)	Beleidsplanning en -realisatie
	Analyse en beoordeling van de wijze waarop het amai!-programma haar doelstellingen⁵ heeft vervuld (of nog zal vervullen) en dit in functie van het Vlaams en ruimer beleidskader.
	Rol, positie en meerwaarde
	- Analyse en beoordeling van de rol, positie en meerwaarde van het amai!-programma in het ruime beleidskader en ten aanzien van andere actoren en/of beleidsinstrumenten en in het bijzonder de inschakeling in het Vlaams (burger)wetenschapscommunicatiebeleid, en als onderdeel van het (flankerend beleid(sluik) van) het Vlaams Beleidsplan AI. - Met betrekking tot zowel de projectwerking (waarbij de merites van individuele projecten buiten de evaluatie vallen), als de andere activiteiten van het programma.
	Werking, aansturing en governance
	- Analyse en beoordeling van het gevoerde beleid, governance en samenwerking tussen de onderzoeksgroep imec-SMIT, VUB (onder de noemer van KDM) en Scivil. - Analyse en beoordeling van de samenwerking met andere partijen en in het bijzonder met de beoogde doelgroepen van het amai!-programma. - Analyse van de projectwerking. Financiële analyse en beoordeling op een geaggregeerd niveau betreffende de aanwending van de subsidie en de mate waarin (externe) financiering werd aangetrokken.
	Resultaten, prestaties en impact
	Analyse en beoordeling van de prestaties, resultaten en impact van het amai!-programma en dit op verschillende vlakken (vooral maatschappelijk en beleidsmatig), zowel in Vlaanderen als daarbuiten. Hiertoe behoort de analyse van de realisatie van de KPI's.

⁵ O.a. informeren, inspireren, adviseren, activeren, (laagdrempelige) communiceren, begeleiden.

Het amai!-programma	
Ex-anteditensie (2026-2030)	Beoordeling toekomstvisie - Analyse en beoordeling van het ontwerp van toekomstplan 2026-2030 in termen van: - Strategie, doelstellingen, ambities, prestaties, en activiteiten. - Toekomstige werking, aansturing en opvolging. - Financiële implicaties. - Maatschappelijke, economische, beleidsmatige en internationale ambities en vooropgestelde paden naar impact. - Toekomstplannen voor het amai!-programma versus Vlaamse beleidsambities voor de toekomst. - Toekomstige rol, positie en meerwaarde van het amai!-programma in het ruime beleidskader t.a.v. andere sectoren en/of beleidsinstrumenten en in het bijzonder de inschakeling in het Vlaamse (burger)wetenschapscommunicatiebeleid en als onderdeel van het (flankerend beleid(sluik) van het) Vlaams beleidsplan AI.
	Aanbevelingen en conclusies SWOT-analyse. - Conclusies en aanbevelingen voor KDM en Scivil betreffende een verbeterde werking van (de begeleiding van) het amai!-programma. - Conclusie en aanbevelingen voor de Vlaamse overheid.

Om een onderbouwd antwoord te kunnen geven op de geïdentificeerde evaluatievragen, maakten we gebruik van een mix van methoden ('triangulatie'). Deze betroffen een documentenanalyse en een serie van diepte-interviews.

1.3 Conclusies van de evaluatie

A. Doelstellingen, doelgroepen en activiteiten van het amai!-programma

Het amai!-programma is een Vlaams initiatief op het kruispunt van artificiële intelligentie (AI), burgerparticipatie en maatschappelijke innovatie. Het richt zich op de brede burger als doelgroep, met bijzondere aandacht voor wie zich onzeker of kritisch opstelt tegenover AI-technologie.

Het programma vertrekt vanuit vier doelstellingen: Allemaal Intelligent (burgers informeren), Allemaal Inspirerend (inspraak organiseren), Allemaal Innovatief (maatschappelijke AI-innovatie stimuleren) en Allemaal Internationaal (Vlaanderen positioneren als voorbeeldregio). Deze doelstellingen zijn ontwikkeld via een Theory-of-Change-benadering en worden uitgevoerd via zes werkpakketten.

De interne samenhang tussen de doelstellingen en werkpakketten is sterk. De projectwerking vertrekt van burgerideeën, die via cocreatiesessies leiden tot concrete AI-toepassingen. Sinds 2023 is dit model hervormd naar een flexibelere aanpak met meer ruimte voor feedback, matchmaking en burgerinbreng via een burgerjury.

Ook de communicatie- en internationaliseringsactiviteiten dragen bij tot de programma-doelstellingen, met brede publieksactiviteiten en internationale kennisdeling.

B. Governance van het amai!-programma

Het amai!-programma wordt uitgevoerd door twee partners: Scivil en imec-SMIT, VUB (die respectievelijk deel uitmaken van RVO-Society enerzijds en het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) anderzijds). De operationele werking wordt gedragen door twee projectcoördinatoren – een vanuit Scivil en een vanuit imec-SMIT, VUB, die instaan voor de dagelijkse afstemming, planning en inhoudelijke aansturing.

De strategische sturing verloopt via een compacte stuurgroep met vertegenwoordigers van het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWIS), het kabinet van de bevoegde minister, RVO-Society en de projectcoördinatoren. De rolverdeling tussen de amai!-

stuurgroep en het amai!-team is helder: de stuurgroep bepaalt de strategische krijtlijnen, terwijl de uitvoering bij het amai!-team ligt.

Hoewel de formele klankbordgroep werd stopgezet na editie 2 (2022), wordt nog steeds informele en thematische afstemming gezocht met externe experts. De samenwerking met de Vlaamse beleidsactoren verloopt constructief.

C. Budget en personeelsinzet van het amai!-programma

Het amai!-programma wordt jaarlijks gefinancierd met twee subsidies: een subsidie van ongeveer € 500.000 toegekend via het Vlaams Beleidsplan AI voor de algemene werking van het programma, aangevuld met bijkomende middelen voor projectoproepen, inclusief materiaalkosten. De jaarlijkse toekenning van bijkomende financiering voor de projectoproep werkt onzekerheid over de continuïteit van deze projectoproepen in de hand. Zo wordt er in 2025 – in tegenstelling tot voorgaande edities – geen projectoproep gelanceerd. De deels onzekere financiering maakt het voor het amai!-team ook moeilijk om langetermijnpartnerschappen aan te gaan.

Voor edities 1 (2021) en 2 (2022) blijkt dat de toegekende middelen via het Vlaams Beleidsplan AI niet volledig gespendeerd werden, met een overschot van respectievelijk 5,9% in 2021 en 8,8% in 2022 ten opzichte van het toegekende bedrag. Ook stellen we vast dat imec-SMIT, VUB, de toegekende bedragen voor personeels- en werkingskosten in deze jaren niet volledig benut heeft, terwijl Scivil meer middelen heeft besteed dan er werden toegekend. In editie 3 (2023) waren de totale feitelijke personeelskosten groter dan wat werd toegekend. Bij de aanvullende middelen voor de projectoproepen lagen de bestedingen in edities 1 (2021) en 2 (2022) dichter bij het toegekende budget, met een beperkte onderbenutting van respectievelijk 3,0% in 2021 en 0,2% in 2022.

Uit de financiële rapportering van het amai!-programma blijken er enkele kleinere verschillen te zitten in de rapportering wat betreft het aantal persoonsmaanden en het personeelsbudget dat ertegenover staat. De analyse van de verdeling van de persoonsmaanden tussen beide partners binnen de verschillende werkpakketten leert ons dat er in elk werkpakket een substantiële betrokkenheid is van elk van de partners, hetgeen we als een sterkte beschouwen. Tegelijkertijd is het de verwachting dat door stijgende loonkosten, het aantal personeelsmaanden en dus de reële inzetbaarheid van het amai!-team, verder gradueel zal afnemen indien de toegekende middelen niet geïndexeerd worden.

We merken op dat er doorheen de edities verschillende berekeningswijzen gebruikt worden om de overheadpercentages te berekenen en dat het gehanteerde percentages tussen 17% en 20% lagen. Een uniforme berekeningswijze van de overhead is wenselijk naar de toekomst. Ook de transparantie over wat verstaan wordt als materiaalkosten, kan verbeterd worden.

D. Prestaties, resultaten en impact van het amai!-programma

De KPI's van het amai!-programma zijn gebaseerd op een Theory-of-Change-benadering en praktijkervaring. De meeste doelstellingen worden behaald voor zo ver dit gemeten kan worden: het aantal publieksactiviteiten overschreed doorgaans het streefdoel, de publieksstemming kende een grote deelname, en het aantal projectvoorstellen piekte recent. Sinds de start zijn 17 projecten gefinancierd in de domeinen gezondheid, werk, mobiliteit en klimaat & milieu, met sterke betrokkenheid van hogescholen, universiteiten, kmo's en middenveldorganisaties.

De projectwerking werd geoptimaliseerd via een flexibelere procedure, hergebruik van ideeën, parallelle selectie, en een burgerjury als aanvulling op de expertenjury. Het cocreatieproces blijft een sterk punt, ook al komt niet elk geselecteerd project rechtstreeks voort uit burgerideeën, toch vormen deze ideeën steeds het vertrekpunt voor de projectvoorstellen voor maatschappelijke impact. In geval van schaalvergroting of budgettaire druk kan overwogen worden om bepaalde processtappen selectiever in te zetten.

De publiekswerking omvatte diverse activiteiten – van online ideeënplatforms tot straattheater. Mediakanalen zoals VRT en Mediahuis zorgen voor breder bereik. Eigen communicatiekanalen alleen bereiken niet de volledige doelgroep, waardoor samenwerking met mediapartners essentieel blijft. Kleinschalige publieksactiviteiten zonder mediapartner worden minder positief geëvalueerd vanwege hun beperkte impact in verhouding tot de inzet. Om de capaciteit te versterken en moeilijker te bereiken doelgroepen beter aan te spreken, onderzoekt het amai!-team de oprichting van een netwerk van amai!-ambassadeurs.

E. Toekomstplan 2026-2030 voor het amai!-programma

In de toekomstvisie van de Vlaamse overheid wordt het amai!-programma erkend als een waardevolle hefboom om de AI-kloof in de samenleving te verkleinen. Het programma wordt gezien als uniek binnen het Vlaamse AI-landschap dankzij de sterke focus op burgerbetrokkenheid. Tegelijk wordt gepleit voor een vereenvoudiging van de financieringsstructuur en het invoeren van meerjarenfinanciering om de administratieve lasten te beperken en stabiliteit te bieden aan het amai!-team.

Als onderdeel van een zelfevaluatie stelde het amai!-team vier scenario's voor, afhankelijk van het beschikbare budget. De evaluatie wijst het uitdoof- en beperkte scenario af wegens het risico op verlies van opgebouwde expertise en beperkte maatschappelijke impact. Het status-quo- en vooral het uitgebreide scenario worden als wenselijker beschouwd, mits scherpe prioritering en focus.

Tegelijk mist de huidige scenarioanalyse een strategische visie op inhoudelijke focus, langetermijninbedding en cofinanciering. De evaluatie pleit daarom voor verbreding van deze analyse, met oog voor integratie van het programma in bredere Vlaamse en Europese structuren rond AI, innovatie en burgerwetenschap.

1.4 SWOT

Sterktes • Vlotte samenwerking tussen partnerorganisaties en actiegerichte interne organisatie • Voortdurende optimalisatie van de werking • Professionele organisatie van de project(oproep)en • Sterk netwerk en kennis ter zake • Het amai!-programma is een uniek en vernieuwend initiatief	Zwaktes • Beperkte middelen en klein team voor het uitgebreide takenpakket • Tijdelijk karakter van de projectmiddelen beperkt structurele uitbouw van het amai!-programma • Beperkt bereik van sommige laagdrempelige activiteiten • Het aantal ingediende projecten overstijgt zeer sterk het aantal geselecteerde projecten • Onvoldoende samenhang tussen verzamelde burgerideeën en ingediende projecten • Hoge organisatiekosten voor de projectoproep
Opportunities • Inzet van amai!-ambassadeurs • Al blijft hot en blijft vragen oproepen • Grondige reflectie omtrent het takenpakket en KPI's • Ruimere inzet van ontwikkelde kennis en tools • Mogelijkheden om burgerbetrokkenheid tijdens de projectuitvoering te versterken • Betere afstemming met andere Vlaamse subsidiemechanismen en instrumenten	Bedreigingen • Nood aan een duidelijke toekomstvisie van de Vlaamse overheid • Niet-indexatie van middelen

Source: IDEA Consult.

Sterke punten

- **Vlotte samenwerking tussen partnerorganisaties en actiegerichte interne organisatie.** De samenwerking tussen Scivil en de onderzoeksgroep imec-SMIT, VUB, onder de noemer van KDM verloopt heel goed, zo blijkt uit interviews, waarbij de taakverdeling tussen beide organisaties stevast als evenwichtig en complementair wordt omschreven en waarbij de dagdagelijkse samenwerking collegiaal en vlot verloopt. Beide organisaties dragen ook evenwichtig bij aan de activiteiten van het programma. De interne organisatie, en met name de amai!-stuurgroep, wordt ook stevast omschreven als actiegericht en passend voor een dergelijk initiatief.
- **Voortdurende optimalisatie van de werking.** De werking en manier waarop de projectoproepen georganiseerd worden, worden bij elke oproep onder de loep genomen, waarbij telkens een reflectie- en evaluatiemoment wordt voorzien. Uit de interviews blijkt eveneens dat er een duidelijke reflex bestaat om de manier van werken continu te verbeteren. Deze reflectie- en evaluatiemomenten resulteren ook in wezenlijke aanpassingen, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het aangepaste project(oproep)proces vanaf editie 3 (2023).
- **Professionele organisatie van de project(oproep)en.** Het amai!-programma doorloopt een gestructureerd traject om van burgerideeën tot concrete projectoproepen te komen. Hierbij wordt een zekere mate van sturing als essentieel gezien, waarbij ideeën worden geclusterd, en cocreatiesessies met verschillende belanghebbenden worden georganiseerd om deze ideeën verder uit te werken en projectklaar te maken. Er worden consortia (in de brede zin van het woord)

samengesteld, bestaande uit partijen met verschillende achtergronden en expertises, die zonder het amai!-programma allicht niet zouden samenwerken.

- **Sterk netwerk en kennis ter zake.** Het initiatief wordt geprezen om zijn inhoudelijke sterkte en brede netwerk. Hiermee verband houdend wordt ook opgemerkt dat de organisatie ongebonden is en onpartijdig informatie verstrekt en doorverwijst naar experts met een diverse achtergrond en affiliatie.
- **Het amai!-programma is een uniek en vernieuwend initiatief.** Hierdoor heeft het amai!-programma de kans om een voortrekkersrol te spelen binnen de burgerwetenschappen. De aanpak die doorheen de jaren is ontwikkeld, wordt als goed voorbeeld in het buitenland opgepikt, en het amai!-programma voorziet hiervoor ook expliciet tijd en budget.

Zwakke punten

- **Beperkte middelen en klein team voor het uitgebreide takenpakket.** Het amai!-programma wordt gedragen door een klein team met beperkte financiële middelen. Dit maakt het programma wendbaar, maar maakt het ook moeilijk om schaafeffecten te bekomen. Het amai!-team geeft aan dat er sterke synergieën bestaan tussen de verschillende activiteiten, maar dat het moeilijk is om alle activiteiten naar behoren uit te voeren met de beschikbare middelen. Organisaties waarmee samengewerkt wordt, geven aan dat zij soms de indruk hebben dat het amai!-team op zijn capaciteitsgrenzen botst, met meetings die bijvoorbeeld eerder geïmproviseerd verlopen, of communicatie-activiteiten waarvan de timing sterk afhangt van de beschikbaarheid van de verantwoordelijke. De niet-indexatie van de toegekende middelen vormt hierbij een bijkomende uitdaging. In een dergelijke context kan de tijdelijke of structurele uitval van één personeelslid al snel een directe impact hebben op de voortgang van meerdere werkpakketten en brengt dit de continuïteit in gevaar.
- **Tijdelijk karakter van de projectmiddelen beperkt structurele uitbouw van het amai!-programma.** Het amai!-programma beschikt over structurele middelen voor de algemene werking via het Vlaams Beleidsplan AI, maar de financiering voor de projectoproepen wordt jaarlijks toegekend als een gunst. Dit bemoeilijkt de uitbouw van een stabiele organisatie met langlopende partnerschappen, langetermijnprojecten en toekomstperspectief voor het amai!-team.
- **Beperkt bereik van sommige laagdrempelige activiteiten.** Er worden activiteiten – zoals bv. marktbezoeken – ontwikkeld die een beperkt bereik hebben en bij uitstek laagdrempelig zijn. Hoewel deze activiteiten geschikt zijn om een publiek met de grootste afstand tot de digitale wereld te bereiken dat anders niet of weinig geïnformeerd wordt over AI, is het aantal mensen dat op deze manier bereikt wordt over het algemeen eerder klein. Wellicht kan het amai!-team beter meer inzetten op activiteiten via (media)partnerorganisaties om zo een groter publiek te bereiken. Hiervoor kunnen middelen verschoven worden van informatieverstrekking naar het opzetten van partnerschappen, bijvoorbeeld met mediaorganisaties.
- **Het aantal ingediende projecten overstijgt zeer sterk het aantal geselecteerde projecten.** In 2024, het meest recente jaar waarin een projectoproep werd gelanceerd, werd 9% van de ingediende projecten goedgekeurd en gefinancierd. Dit kan projectindieningen en consortiumpartners ontmoedigen. Dit betekent eveneens dat vele waardevolle projectaanvragen niet gefinancierd worden en geen opvolging krijgen. Het groot aantal projectindieningen geeft wel aan dat er grote interesse is in de projectoproepen.
- **Onvoldoende samenhang tussen verzamelde burgerideeën en ingediende projecten.** Het amai!-programma hanteert een trechtermodel waarbij ideeën van burgers in opeenvolgende fasen worden geclusterd, verfijnd via cocreatiesessies, en uiteindelijk kunnen resulteren in een gefinancierd project. In de praktijk blijken echter niet alle gefinancierde projecten effectief deze fasen te hebben doorlopen. Sommige projecten sluiten aan bij bestaand onderzoek of lopende commerciële initiatieven en zijn slechts in beperkte mate verbonden aan het cocreatieproces. Dit roept vragen op over de samenhang van het proces en wijst op een mogelijke constructiefout in het ontwerp van het oproeptraject.

Opportunities

- **De inzet van amai!-ambassadeurs.** De organisatie overweegt het aantrekken van amai!-ambassadeurs. Het amai!-team ontvangt een grote vraag vanuit het middenveld voor informatie en deelname aan allerhande evenementen. Tegelijkertijd zijn de middelen beperkt, waardoor er een overbevraging ontstaat. Mogelijk zou, via een aantal train-the-trainer-activiteiten, een groep mensen kunnen optreden als amai!-ambassadeurs om op die manier op meer verzoeken te kunnen ingaan. Deze manier van werken brengt een opstartkost met zich mee, maar kan in de toekomst mogelijk meer impact genereren met een gelijk budget.
- **AI blijft hot en blijft vragen oproepen.** AI komt steeds meer in het nieuws, waarbij met name ‘large language models’ bekendheid hebben verworven bij het brede publiek. De imec.digimeter (2024) geeft aan dat de bekendheid van AI is toegenomen onder de brede bevolking. Tegelijk bestaat er een scepsis over AI bij brede lagen van de bevolking en gaapt er een grote kloof wat betreft kennis en acceptatie. Zo geeft de imec.digimeter (2024) aan dat 73% van de bevroagde Vlamingen zich zorgen maakt over de negatieve impact die AI kan hebben. De perceptie leeft daarom bij interviewpartners dat, indien het amai!-programma niet zou bestaan, er een gelijkaardig initiatief nodig zou zijn.
- **Een herziening van het KPI-kader dringt zich op.** De Vlaamse overheid reflecteert momenteel – samen met de betrokken belanghebbenden – over algemene KPI’s op het niveau van het Vlaams Beleidsplan AI. Hierbij wordt ook nagedacht over welke indicatoren en streefwaarden het best aansluiten bij het takenpakket van en de ambities voor het amai!-programma. Vandaag wordt bijvoorbeeld het aantal projectindieningen gehanteerd als impliciete succesindicator van het amai!-programma. Gezien het beperkte aantal projecten dat effectief gefinancierd kan worden, dringt de vraag zich op of dit wel een geschikte maatstaf is voor impact. Ook als men deze indicator zou behouden, kan de vraag worden gesteld of ‘meer’ in dit geval ook noodzakelijk ‘beter’ betekent. Meer in het algemeen dient nagedacht te worden of kwalitatieve indicatoren, bijvoorbeeld de tevredenheid van deelnemers aan cocreatiesessies of van deelnemers aan de projectoproep, niet kunnen geïncorporeerd worden om de meer kwantitatieve indicatoren aan te vullen.
- **Verkenning van mogelijkheden om burgerbetrokkenheid tijdens de projectuitvoering te versterken.** Hoewel de participatie van burgers via de publieksstemming en burgerjury in de voorbije edities is toegenomen, lijkt er binnen de uitvoeringsfase van de projecten nog ruimte om de rol van burgers verder te verdiepen. Via beoordelingscriteria, richtlijnen of KPI’s, kan dit verder aangemoedigd worden. Daarnaast zouden experimenten met rollen zoals burgercoördinatoren, open reflectiemomenten met gebruikers en/ of meerjarige projecten met intensieve burgerparticipatie kunnen bijdragen aan het versterken van het participatieve karakter van het de gefinancierde projecten.
- **Betere afstemming met andere Vlaamse subsidiemechanismen en instrumenten.** Hoewel het amai!-programma inzet op unieke maatschappelijke en participatieve projecten, zijn er kansen om de aansluiting met andere bestaande subsidiekanalen te versterken. Dit zal de impact van het amai!-programma binnen het bredere Vlaamse innovatie-ecosysteem verhogen.

Bedreigingen

- **Nood aan een duidelijke toekomstvisie van de Vlaamse overheid.** De financiering werd altijd laat in het kalenderjaar verlengd voor het volgende jaar, wat onzekerheid creëert omtrent het voortbestaan van het amai!-programma. Dit zorgde telkens voor een onderbreking in de brede sensibiliserende werking op het einde van het jaar, aangezien het amai!-team dan focuste op de opmaak van het voorstel voor het volgende jaar en het faciliteren van de projectoproep. Dit creëert op zijn beurt moeilijkheden op volgende vlakken:
 - Het behouden en aantrekken van juiste profielen;
 - Het uitvoeren van een langetermijnplanning;
 - Het uitbouwen van een robuust netwerk.

Meer fundamenteel is er nood aan een toekomstvisie vanuit de Vlaamse overheid over de positie en toegevoegde waarde van het amai!-programma binnen het bredere Vlaamse AI-beleid en het

Vlaams Beleidsplan AI in het bijzonder. Dit vergt niet alleen keuzes over het al dan niet voortzetten van het programma, maar ook over de inhoudelijke richting en dit in onderling overleg met de vertegenwoordigers van het amai!-programma.

- **Niet-indexatie van middelen.** De financiering van het amai!-programma werd in de voorbije edities niet geïndexeerd, waardoor de werkmiddelen gedaald zijn in reële termen. Uit interviews blijkt dat het bijgevolg in toenemende mate moeilijk wordt om de activiteiten op peil te houden.

1.5 Aanbevelingen

1.5.1 Gezamenlijke aanbeveling (zowel voor het amai!-programma als de Vlaamse overheid)

Formuleer een gedeelde strategische toekomstvisie en werk deze uit in doelstellingen afgestemd op het Vlaamse AI-beleid en impactgerichte KPI's

Hoewel het amai!-programma doelstellingen en KPI's hanteert die werden ontwikkeld door de uitvoerende partners en die nadien werden afgetoetst met de amai!-stuurgroep waarin ook vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid zetelen, zijn deze niet tot stand gekomen in directe samenwerking tussen het amai!-team en het beleid en zijn deze evenmin expliciet opgenomen in beleidsdocumenten.

Daarnaast ontbreekt ook een formeel kader waarbinnen de langetermijnimpact van het amai!-programma systematisch kan worden opgevolgd. De denkoefening die momenteel plaatsvindt op het niveau van het Vlaams Beleidsplan AI en dit in samenspraak met de betrokken belanghebbenden, biedt in dit verband een opportuniteit om de doelstellingen en KPI's van het amai!-programma sterker te aligneren met de bredere beleidsprioriteiten inzake AI. Het amai!-programma en de Vlaamse overheid kunnen deze gelegenheid aangrijpen om gezamenlijk te bepalen welke rol het programma in de toekomst moet spelen, welke maatschappelijke noden het prioritair wil adresseren, en welke werkvormen, partnerschappen en projecten daarbij aansluiten. Een betere ondersteuning door de Vlaamse overheid (en VLAIO in het bijzonder) en het amai!-team van de ondersteunde projecten op het vlak van valorisatie, opschaling en vervolgfianciering worden hierbij ook best meegenomen, zodat veelbelovende projecten na afloop verdergezet kunnen worden.

Daarbij kan nagedacht worden over indicatoren die niet enkel kwantitatieve prestaties meten zoals bereik of aantal projecten, maar ook kwalitatieve dimensies van participatie, maatschappelijke relevantie en valorisatiepotentieel. De betrokkenheid van externe stakeholders bij dit proces, bijvoorbeeld via een jaarlijkse reflectie- of feedbackronde, zou de transparantie en beleidsrelevantie van het programma kunnen verhogen.

1.5.2 Aanbevelingen voor het amai!-programma

Herbekijk de aanpak van projectopvolging en -begeleiding

Projecten die gefinancierd worden binnen het amai!-programma worden momenteel opgevolgd en begeleid door het amai!-team. Toch blijkt uit de evaluatie dat de toegevoegde waarde van deze begeleiding niet altijd duidelijk is voor de betrokken consortiumpartners. Hoewel hiervoor middelen voorzien zijn, ontbreekt het aan een gestructureerde en voldoende diepgaande aanpak die effectief inspeelt op de noden van de projectuitvoerders. Daarbij kan de centrale vraag zijn: welke rol wil het amai!-programma precies opnemen in de realisatie en verankering van maatschappelijke AI-toepassingen? Mogelijke opties zijn om de begeleiding te versterken en professionaliseren zijn:

- Het explicieter integreren van ondersteuning bij valorisatie en vervolgfianciering en dit in samenwerking met of in uitvoering door VLAIO;
- Het formaliseren en thematisch structureren van intervisies, kennisdeling en capaciteitsopbouw;

- Het vastleggen van duidelijke verwachtingen en KPI's rond projectbegeleiding, afgestemd op het gewenste ambitieniveau.

Evalueer kritisch de balans tussen kleinschalige outreach en brede publieksimpact en zet in op de bredere inzet van de ontwikkelde tools en formats

De vele kleinschalige publieksactiviteiten laten het amai!-programma toe om op een laagdrempelige manier betrokkenheid en zichtbaarheid te creëren bij burgers. Tegelijk leeft de bezorgdheid dat deze activiteiten niet altijd proportioneel zijn in relatie tot de ingezette middelen en capaciteit, en de impact ervan moeilijk gemeten kan worden. Bovendien leggen deze activiteiten een zware druk op het kleine amai!-team. Daarom bevelen we aan om de huidige aanpak en het aanbod van outreachactiviteiten kritisch te bestuderen. Dit kan onder meer door het bereik en de impact van verschillende types van activiteiten systematisch in kaart te brengen, en op basis daarvan prioriteiten te stellen. Een meer gerichte strategie zou kunnen bestaan uit het versterken van samenwerkingen met mediapartners (zoals VRT of Mediahuis) om op deze manier een breed publiek te kunnen bereiken. Het afstappen van een kleinschalige aanpak richting de meest digitaal kwetsbaren, kan er wel toe leiden dat de doelgroepen van het amai!-programma moeten heredefinieerd worden.

Tegelijk heeft het amai!-programma doorheen de voorbije edities waardevol materiaal ontwikkeld, zoals educatieve toolkits voor lesgevers, formats voor AI-Datawalks en methodieken voor cocreatiesessies. Deze tools worden momenteel nog te beperkt ingezet of opgeschaald. Het amai!-team zou actiever kunnen inzetten op het ontsluiten en hergebruiken van deze materialen, door ze breed beschikbaar te maken en gerichte ondersteuning te bieden aan organisaties die hiermee aan de slag willen gaan. Dit vereist ook een vorm van partnerschap of netwerkvorming — bijvoorbeeld via een community van amai!-ambassadeurs, educatieve netwerken of lokale besturen — die deze formats structureel helpen verspreiden en toepassen.

Met een dergelijke aanpak zou het amai!-team zich kunnen heroriënteren op een meer strategische en faciliterende rol: het stimuleren van partnerschappen, het ondersteunen van externe actoren via kant-en-klare instrumenten en begeleiding op maat, en het opvolgen van impact en kennisdeling. Lokale partners, amai!-ambassadeurs en een bredere community van praktijkactoren kunnen daarbij ingeschakeld worden om materialen te verspreiden en (laagdrempelige) publieksactiviteiten op te zetten, met beperkte tussenkomst van het kernteam.

Versterk de burgerbetrokkenheid tijdens de projectuitvoering

Hoewel burgerparticipatie een rode draad vormt doorheen het amai!-programma, blijft de betrokkenheid van burgers tijdens de uitvoering van de gefinancierde projecten eerder beperkt. De meeste participatie gebeurt in de fases van ideeënverzameling, cocreatie en selectie, terwijl de uitvoeringsfase van projecten meestal wordt gedragen door professionele consortia met weinig structurele input van burgers. Om deze kloof te dichten, stellen we voor om burgerbetrokkenheid expliciet te verankeren in de uitvoeringsfase van projecten. Dit kan bijvoorbeeld door:

- Concrete verwachtingen over vormen van burgerparticipatie op te nemen als beoordelingscriterium bij de selectie van projecten;
- Consortia aan te moedigen of te verplichten om een burgercoördinator op te nemen in hun team die instaat voor de dialoog en participatie met burgers;
- Tools en formats ontwikkelen voor en ter beschikking stellen van projectuitvoerders, gericht op het versterken van burgerbetrokkenheid tijdens de uitvoering van de projecten, bijvoorbeeld voor het opzetten van codesign, gestructureerde feedbackmomenten of participatieve monitoring;
- Verplichte publieke reflectiemomenten te voorzien door de projectuitvoerders, in samenwerking met het amai!-team, aan het einde van elk project, waarin teruggekoppeld wordt aan de betrokken burgers of gemeenschappen;
- KPI's te ontwikkelen die de kwaliteit van burgerparticipatie tijdens de uitvoering meten (bv. aantal en aard van contactmomenten, representativiteit van deelnemers, betrokkenheid doorheen de uitvoering van het project).

1.5.3 Aanbevelingen voor de Vlaamse overheid

Zet het amai!-programma voort met de huidige partners

Gegeven de unieke positionering van het amai!-programma op het kruispunt van AI, burgerparticipatie en maatschappelijke innovatie, bevelen we aan om het amai!-programma in de komende jaren voort te zetten binnen de klijtlijnen van het Vlaams Beleidsplan AI 2024–2028, samen met de huidige partners. De samenwerking tussen de betrokken organisaties verloopt vlot en complementair, en de partners hebben de voorbije periode een gedeelde visie, werkwijze en methodologie ontwikkeld. De huidige partners beschikken bovendien over inhoudelijke expertise die de verschillende thematische aspecten van het programma goed afdekt.

Uit de evaluatie van KDM blijkt dat de twee andere onderzoeksgroepen die deel uitmaken van KDM - CiTiP (KU Leuven) en imec-MICT (Universiteit Gent) – geen bezwaar hebben tegen het gebruik van KDM als merknaam binnen het amai!-programma. Ook wordt aangestipt dat beide organisaties eventueel kunnen toetreden tot het amai!-programma als hier gepaste financiering tegenover staat, maar hier niet noodzakelijk vragende partijen voor zijn.

Een belangrijke randvoorwaarde hierbij is wel dat de Vlaamse overheid tijdige, transparante en overzichtelijke financiële rapportering eist van de partners van het amai!-programma.

Voorzie een geïntegreerde en meerjarige financiering voor het amai!-programma die zowel de algemene werking als de projectfinanciering omvat

Tot op heden worden de verschillende onderdelen van het amai!-programma afzonderlijk gefinancierd. De algemene werking van het programma, omschreven in de werkpakketten, wordt structureel gefinancierd via het (vorige en huidige) Vlaams Beleidsplan AI voor een bedrag van bijna € 500.000. De projectoproepen worden afzonderlijk gefinancierd via aparte subsidiebesluiten zonder garanties of engagementen voor toekomstige financiering. Dit leidt tot onzekerheid over de continuïteit van de projectoproepen en creëert een aanzienlijke administratieve belasting voor de Vlaamse overheid.

Een geïntegreerde meerjarenfinanciering die zowel de algemene werking als de projectfinanciering omvat, zou dit knelpunt kunnen aanpakken en ook financiële zekerheid bieden voor het amai!-team. Deze aanpak sluit aan bij verzuchtingen die zowel in het amai!-team als binnen de administratie zelf leven.

Verhoog de transparantie betreffende de materiaalkosten van de projectoproepen en bewaak de kostenefficiëntie ervan

De huidige opzet van het amai!-programma voorziet in een afzonderlijke projectoproep per editie, elk met een eigen oproeptraject, selectieprocedure en begeleidingscyclus. Dit model brengt aanzienlijke directe en indirecte organisatiekosten met zich mee voor het amai!-team, terwijl het aantal effectief gefinancierde projecten per oproep relatief beperkt blijft. In editie 2 (2022) werd voor € 375.000 aan projectmiddelen toegekend via de projectoproep. De materiaalkosten voor deze oproep bedroegen € 125.000, al geeft dit bedrag een enigszins vertekend beeld. Deze middelen werden immers ook gebruikt voor de bredere ondersteuning van de projectoproepen (zoals mediasamenwerkingen, beursstanden, video's over de projecten als communicatiemateriaal), die eerder indirect bijdragen tot het succes ervan. Het strekt tot aanbeveling om de rapportering over de materiaalkosten voor de projectoproepen transparanter te maken en duidelijke richtlijnen op te stellen omtrent de besteding ervan voor de directe begeleiding van de projectoproep. Hierdoor zal ook de behoefte aan werkingskosten binnen de structurele subsidie duidelijker worden, waardoor wordt vermeden dat in jaren zonder projectoproep bespaard moet worden op personeelsinzet. Meer algemeen moet de kostenefficiëntie van de procesbegeleiding van de projectoproepen worden bewaakt.

Daarbovenop wordt op het volledige personeels- en werkingsbudget een overhead van 17 tot 20% aangerekend, die rechtstreeks naar de moederinstellingen (VUB en RVO-Society) vloeit en niet beschikbaar is voor de uitvoering van het amai!-programma. Een uniforme berekeningswijze van de overhead en duidelijke afspraken over het percentage, waarbij wordt gestreefd naar een redelijke en evenwichtige vergoeding van de centrale beheerskosten en algemene exploitatiekosten, is wenselijk.

We stellen voor dat de Vlaamse overheid – in samenspraak met het amai!-team – de kostenefficiëntie van de projectoproepen verbetert. Er zijn verschillende pistes denkbaar om dit evenwicht te verbeteren. Een eerste mogelijkheid is om het aantal oproepen te reduceren en te kiezen voor minder frequente, maar in omvang grotere oproepen. Dit zou toelaten om meer tijd en middelen vrij te maken voor kwalitatieve begeleiding, opvolging en valorisatie. Een alternatieve piste is het werken met een modulair oproepmodel, waarbij sommige onderdelen van het cocreatie- en selectieproces worden gedeeld tussen edities of over meerdere jaren gespreid. Tot slot zou overwogen kunnen worden om de projectwerking te koppelen aan bestaande Vlaamse subsidiekanalen, waarbij het amai!-team zich zou toespitsen op begeleiding en participatiebegeleiding in plaats van op de volledige selectie- en beheerstructuur.

